Herman van Bergen krijgt Cola Debrotprijs 2016

Herman van Bergen heeft afgelopen woensdag de Cola Deprotprijs, de belangrijkste onderscheiding voor kunst en cultuur op Curaçao, uitgereikt gekregen voor zijn 'Kathedraal van Doornen', een groot kunstwerk van sumpiña's dat in de tuin Landhuis Bloemhof verrijst, en voor zijn gehele oeuvre als kunstenaar.

Tekst: **Judice Ledeboer** Foto's: **Ken Wong**

Het juryrapport stelt: "Herman van Bergen heeft jarenlang hier op het eiland een grote kunstproductie aan de dag gelegd. Hij werkt multidisciplinair – aquarellen, schilderijen, twee- en driedimensionale objecten – hij beschikt over deze bijzondere gave. Met zijn schilderspalet en kwast hanteert hij een scala aan kleuren en stijlen; van prachtige aquarellen tot kleurrijke olieverfimpressies. Zijn originele manier om van iets ruws iets moois en tastbaars te maken komt goed tot zijn recht in zijn werk met doornen."

Herman van Bergen is er trots op dat hij deze prijs heeft gekregen. Hij ziet het ook als een erkenning voor zijn gedachtegoed, vertelt hij in de tuin van Landhuis Bloemhof waar de Kathedraal van Doornen in wording staat. "Curaçao is een tableau van wat macro gebeurt, hier micro wordt ervaren. Want wat hier gebeurt in het klein, gebeurt in de hele wereld. De Curaçaose bevolking vindt ook dat de hele wereld bij Curaçao hoort. Het eiland leeft en heeft enorm veel te verwerken."

Toen Van Bergen in 1980 voor het eerst met vakantie naar Curaçao kwam werd hij meteen verliefd op het eiland. "Het eiland was toen net zo dor en droog als het nu is." Hij studeerde aan de kunstacademie van Arnhem en culturele antropologie in Nijmegen, waar hij zijn vrouw, Daisy Casimiri, ook heeft ontmoet. Later zijn ze op het eiland gaan wonen en is het juist die droogte met al zijn facetten die Van Bergen inspireert.

In het juryrapport staat daarover: "De Curaçaose werkelijkheid blijkt een ware voedingsbodem voor zijn betrokkenheid. Maatschappelijke, sociale en ecologische issues neemt hij haarfijn onder de loep." Hier moet Van Bergen om lachen. Vooral om het woordje 'haarfijn'. "Dat vind ik een beetje 'overdone', want ik kan behoorlijk grof zijn." Dan is hij even stil en kijkt hij naar de Kathedraal van Doornen. Een paar jongeren zijn druk in de weer bij het kunstwerk en bezoekers komen al kijken hoe het vordert met de bouw. Hij deelt wat folders uit en komt weer zitten

Het idee voor zijn Kathedraal van Doornen kreeg Van Bergen na een workshop in Landhuis Knip waar de cursisten met dat wat ze in de natuur konden vinden iets moesten maken. "Als je schilderde mocht je geen kwast meenemen bijvoorbeeld. We vonden bijna niets anders dan doornen en daar ben ik mee doorgegaan. Ik wilde ergens een punt achter zetten. Er wordt veel te veel nutteloos gesproken en er worden oorlogen gevoerd die nergens over gaan. Ik maakte toen een massieve bal van die doornen en dacht: als ik er een bal van kan maken kan ik er ook portretten van maken. Doornen zijn een uitgelezen medium om uit te drukken wat ik denk en wat er hier op aarde gebeurt."

Bourgondiër en ecologisch

"Ik ben een Bourgondiër en temperamentvol én ik ga voor een ecologische maatschappij." Hij legt uit dat dat door zijn opvoeding komt. "Ik ben geëngageerd opgevoed. Mijn vader vroeg iedere dag: heb je de krant gelezen? En toen hij ons vroeger bezig zag zei hij: waar zijn jullie in godsnaam mee bezig? Kom morgen allemaal bij ons thuis. Dan kocht hij bier en chips en gingen we praten over van alles. Toen hij was overleden zeiden al mijn vrienden: jouw vader was belangrijker voor ons dan onze eigen vaders."

De Kathedraal van Doornen is een kunstwerk, gemaakt van doornen (sumpiña's). Van Bergen heeft het ontworpen en Curaçaose jongeren bouwen mee aan het kunstwerk. Ze zorgen voor de aanvoer van de doornen, maken er blokken van en bouwen muren van die blokken. Het kunstwerk heeft een omvang van 20 bij 20 meter en is op het hoogste punt 10 meter hoog.

"De muren zijn met bogen alsof het als een spin blijft staan. Die bogen komen uit religieuze gebouwen die in de laatste 1000 jaar zijn gebouwd. Er is ook een labyrint als symbool van de zoektocht naar de zin van het leven: waarom moeten we zoveel lijden om te mogen sterven?"

Van Bergen gaat dieper in op de 'dynamische gelaagdheid met aspecten die allemaal het eiland aangaan', waarover het juryrapport het heeft. "Dat is prachtig gezegd. Ik krijg er tranen van in mijn ogen." Ook nu weer moet hij lachen, maar dan praat hij serieus verder: "Die gelaagdheid gaat over het eiland, om te beginnen historisch gezien. Het ontdekken van de nieuwe wereld ging gepaard met ecologische humanitaire rampen. De indianen die werden uitgemoord, de slavernij. Ecologisch gezien is het eiland min of meer ontbost. Vroeger hadden we hier veel wayaka-bomen. Die zijn allemaal gekapt. Men noemde de eilanden de 'islas inutiles' maar de kades lagen vol met wayaka-hout dat werd geëxporteerd. Het eiland werd toen overwoekerd door de wabi. Het werd droger en droger, en door de komst van de raffinaderij die al het water onder het eiland weghaalde werd het nog droger."

De tweede laag is de betrokkenheid van jongeren. "Ik heb het idee geschreven samen met jonge Curaçaose academici, die studeerden aan de Hotelschool, en degenen die journalistiek, industriële vormgeving, elektronica en architectuur studeerden. Deze jongeren begeleiden ook een groep van de vijftien (werkloze) jongeren die via Reda Social aan het project meewerken. Met de eerste groep van die jongeren gaat het trouwens heel goed. Vier jongeren hebben werk gevonden, drie zijn er naar Nederland vertrokken en vijf zijn bij het project blijven werken."

Internationaal

Het kunstproject werd vorig jaar geselecteerd in de top-10 voor de inzendingen voor de Amerikaanse CODAawards (Collaboration of Design + Art Awards), waarmee Van Bergen en Curaçao internationaal op de kaart werden gezet. De CODAawards zijn prijzen voor ontwerpprojecten die de meest succesvolle integratie van kunst aantonen in interieur, architectuur of in de openbare ruimte.

Van Bergen moest om mee te doen een video maken van het kunstproject. "Er werd gevraagd om mee te doen. We hadden totaal geen budget, maar we verzamelden al het materiaal dat we hadden verzameld in de loop van de tijd over het kunstproject zoals foto's en filmpjes op de telefoon. Daar maakten we een video van met muziek van mijn neef en we leverden het filmpje vijf minuten voor de deadline in. We kwamen eerst in de top-100 en toen in de top-10!", zegt hij trots. "En dan te bedenken dat anderen die meededen enorm veel geld ter beschikking hebben van grote bedrijven." Voor Van Bergen is dit weer het bewijs dat de eenvoud het altijd wint en ook de intentie die er is om iets voor elkaar te krijgen.

> "Doornen zijn een uitgelezen medium om uit te drukken wat ik denk en wat er hier op aarde gebeurt"

Dat er ook internationale belangstelling is bleek toen er onlangs in het gerenommeerde tijdschrift National Geografic een artikel over het project verscheen. "Als je bij National Geografic Travel kijkt staan we genoemd onder 'intelligent travel'." Ook hierom moet Van Bergen hartelijk lachen. Toch ziet hij het weldegelijk als een erkenning voor zijn kunst.

Het juryrapport zegt ook: "Dit kunstwerk – uniek en duurzaam – heeft aandacht voor de destructieve én de creatieve kant van de mens." Van Bergen: "De politiek doet het niet goed. Het kapitalisme werkt niet. Er is veel ongelijkheid. Hoe verdelen we de handel?"

Het kunstwerk is dan ook een hommage aan de oorspronkelijke bewoners van het eiland. "Als je goed kijkt zie je dat het kunstwerk de indianenkop is die je ziet in de rotsformaties in Willibrordus. De indianenkop ligt op zijn achterhoofd. Vroeger was moeder aarde belangrijk in het leven van de mens. Als je moeder aarde lief hebt heb je ook de medemens lief. Het gaat om het respect voor alles dat leeft. Dat is nu ver weg. De huidige status van de menselijke geest is hebberigheid. Er is grote vervuiling, de aarde wordt leeggezogen. De zeeën liggen vol met plastic. Het is te gek voor woorden."

Van Bergen ziet de Kathedraal van Doornen als een educatief project. "Het is geïnspireerd op Curaçao en voor Curaçao", zegt hij. Binnenkort opent er een kindermuseum vlak naast het kunstwerk. De bezoekers aan het kindermuseum moeten langs het kunstwerk lopen en dan zien zij, vooral kinderen natuurlijk, de stekeligheid van het kunstwerk. "Dat zet ze tot nadenken." Volgens Van Bergen is de Kathedraal de vruchtbare grond voor het creatieve.

De beeldend kunstenaar is blij dat het publiek dat naar musea gaat op Curaçao groter wordt. Dat de Curaçaoënaar niet meer bang is om de drempel bij Bloemhof over te gaan. Minister Irene Dick van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport zei over het toekennen van de Cola Debrotprijs tegen Van Bergen: "Ik ben blij. Het is nu de grote kans om dit project aan de hele bevolking bekend te maken."

Jury

De jury inzake de toekenning van de Cola Debrotprijs 2016 bestond uit Verele Engels (voorzitter), Julie M.F. Hengeveld, Thamara Moreno Vervuurt BSW, Philip Rademaker en Jennifer Smit. Zij eindigen het juryrapport als volgt: "Ten slotte heeft de visuele overweldiging van de Kathedraal van Doornen alles in zich om een landmark op het eiland te worden. Het kunstwerk staat in de tuin bij Landhuis Bloemhof op een grote open ruimte achter het landhuis. Mensen kunnen het kunstwerk van zeer dichtbij bekijken, er doorheen lopen en ook op afstand rustig in zich opnemen wat ze allemaal zien en herkennen. Van Bergen heeft op een unieke wijze het leven met alle tegenstrijdigheden in zijn kunstwerk weergegeven."

"Ik ben tegen persoonlijke verheerlijking, ik ben geen hooligan en ik heb een hekel aan mensen die dingen verpesten", aldus Herman van Bergen, beeldend kunstenaar.

De jury zegt in het juryrapport: "Het megaproject is een 'multifaceted' onderneming: dat wil zeggen er zijn verschillende, belangwekkende zaken die aan de orde komen. Er is een dynamische gelaagdheid met aspecten die allemaal het eiland aangaan. En het is bovenal een kunstproject over en voor het eiland. In de Kathedraal van Doornen komen kunst, cultuur, natuur, maatschappij en geschiedenis bij elkaar. Het is een kunstwerk, een geschiedenisles, bovenal een levensles, een schreeuw om bewustzijn en het prikkelen tot nadenken. Het is een ode aan de vrije geest."

Levensles

Van Bergen zegt hierover: "Wij als mensen zijn altijd bezig met 'wat is het leven'. Ik heb in het kunstwerk alle grote geloven verwerkt en deze staan weer haaks op de symboliek van de natuurvolkeren. Dat prikkelt tot nadenken. De bogen die je ziet zijn van de natuurvolkeren, de Maya's, de Arrowaken, de Cariben. Het zijn allemaal interpretaties van het leven, maar je ziet ook de strijd van de interpretaties: wie heeft er gelijk? En uiteindelijk zie je dat alle interpretaties één ding gemeen hebben: we delen het levenslicht."

De verlichting speelt een grote rol in het kunstwerk. Onderaan het kunstwerk zijn 300 led-lampjes geïnstalleerd die de top van het kunstwerk goud verlichten. "De Kathedraal is overdag wrang en stekelig, maar 's avonds is het een teddybeer om te omarmen."

Het kunstwerk in wording, de Kathedraal van Doornen is nu al te bezichtigen bij Landhuis Bloemhof. Geopend van dinsdag tot en met zaterdag van 09.00 tot 14.00 uur. Tot en met aanstaande woensdag is er in Landhuis Bloemhof ook een speciale overzichtstentoonstelling van het werk van Herman van Bergen: Earth Link.